

ANTONI LÓPEZ, EDITOR
(Antiga casa I. López Bernagosi)

CADA NÚMERO 5 CENTIMS PER TOT ESPANYA
NÚMEROS ATRASSATS: DOBLE PREU

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ: LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITG, NÚM. 20, BOTIGA
BARCELONA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:
Fòra de Barcelona, cada trimestre; ESPANYA, pessetes 1'50.—EXTRANGER, 2'50

La provocació clerical

OTIOM que tingui dos dits de front ha de reconèixer que la llei d'Associacions projectada per en Canalejas es absolutament mansa y descolorida en lo que toca a les congregacions religioses. Hi ha una diferencia grossa entre el projecte d'ara y el que anys enrera redactà en Dávila; molt més grossa es la diferencia si's compara el primer ab la llei francesa d'en Waldeck-Rousseau. Es el projecte del president del Consell una insípida barreja d'una part de vi y tres parts d'aigua. Fòra de l'article relatiu a la validesa dels vots monastics, no hi ha res que tingui el més petit aire de radicalisme.

Y no obstant, els elements ultramontans y eclesiastics armen una gatzara extraordinaria. Tot són crits, protestes y menasses. Fins ab la guerra civil se menassa al Govern. Han aprofitat l'informació pública sobre el projecte oberta al Congrés pera fer una exhibició de forsa y simular una gran corrent d'opinió contraria al pobre y manso projecte canalejista que ells pretenen fer passar per antireligiós, persecutori y infernal.

D'aquesta injustificable actitud cal treure'n dues deduccions importants: la primera es que'ls catolics espanyols són els més intolerants, els més violents y els més endarrerits del món; la segona, que, produint les mínimes reformes civilistes una protesta així, més val emprendre de cop les reformes radicals. Davant d'un projecte de llei d'Associacions de veritable radicalisme, ¿què farien els ultramontans que no fassin ara? Lluitar per lluitar, es cent vegades preferible que la lluita tingui per objecte alguna cosa que valgui la pena.

No pot admetre's que la cridoria sense solta promoguda pels nostres catolics militants deturi en el seu camí les reformes de llibertat y de laïcisme que aquí s'imposen necessàriament y que la gran majoria de les nacions europees ja han realitzat. No pot ser que'ls veritables lliberals y demòcrates d'Espanya reculin ni's deturin davant de la resistència, més aparatosa que forta, de les colles fanàtiques o hipòcrites, les quals són una de les principals causes de la miseria moral, intelectual y material d'aquet país, ont en nom del cel s'ha regat de sang y s'ha empobrit la terra.

Aquesta actitud representa una veritable provocació. Els més interessats en que l'obra de les reformes civilistes vagi pels camins pacífics de la llei són, tot just, els catolics, y especialment els clergues. Això no obstant, aquí són ells els qui porten les qüestions al terreny de l'escandol y la violència. Aquí són ells els qui, per un no-res, adopten actituds faccioses.

¿Es que no habita en el món, aqueixa gent? ¿Es que no viu en el nostre sigle? Una lleugera ullada a lo que succeeix a Europa, en materia de legislació religiosa y eclesiàstica, els faria veure de quina banda bufa el vent, cap a quin cantó's dirigeix l'evolució de l'Estat modern. Enlloc trobarien un règim com el d'Espanya. A Bèlgica fa més de vint anys que governa el partit catolic, y les lleis d'aquell país són molt més lliberals que les espanyoles. La llibertat de cultes es complerta; no es obligatoria la religió en les escoles, y no presideix el Sant Crist les sales dels tribunals.

FULMEN

La pedregada

—¡Malviatge!... Ja tenim els pagesos pelats. ¡Tan de gust que'ls hauriem pelat nosaltres!...

PETITA DIVERGENCIA

El senyor Lluhi y Rissech—bon amic meu—me permetrà unes paraules de divergencia ab la seva actitud de la darrera sessió consistorial? Segurament.

El senyor Lluhi y Rissech es un home representatiu. Representatiu d'una gran part de la nostra esquerra. Ell, més que ningú, ha repetit aquell topic ab que sol censurar-se'n a nosaltres, els estridents: «No hi ha que esser jacobins! No hi ha que esser sectaris!» Un dia es la famosa proposició de protesta contra els fets de Juliol. Un dia, en plena sessió municipal, es un discurs en defensa dels drets dels jesuïtes a mantenir les obres de defensa en el convent del carrer de Casp. Un altre dia es la defensa de la proposició concedint la banda municipal a la processó del Corpus. De totes aquestes petites coses se'n resulta el concepte ambient sobre'l nostre catalanisme esquerrà. En el fons, el nostre partit ha tingut sempre, respecte a les estridencies, el mateix horror que'l cambronisme. L'actitut de l'esquerra catalana, respecte als d'en Lerroux, equival a l'actitut de la Lliga en quant a la Defensa Social o al

carlisme. Sordina, atenuació, res de notes fortes! Y quan un esperit estrident, com el meu, se'n plany, sempre ve un fet nou a donar-li la raó, en comptes de desmentir-lo.

Ho repetiré: la primera de les nostres equivocacions es la d'havernos deixat arrebatar pels d'en Lerroux el nom de radicals. Y es que, quan hem anomenat radicals als lerrouxistes, nosaltres ens sentíem moderats. ¿Què volem? Cent vegades s'ha dit: el catalanisme d'esquerra té un fons original de menestralia, de menestralada; un fons de mediocritat y mitja tinta, social y política. La personalitat de l'Il·defons Suñol encarnava be aquesta manera, qui negava la paternitat de la Revolució francesa. Per això l'esquerra catalana ha tingut, desde'ls seus orígens, un colorit burgès, un to de mesocràcia; y es curiós que'ls mateixos intel·lectuals nostres, qui aculliren com a doctrina pròpia la crítica de Taine sobre la Revolució, encarnessin millor que ningú aquell mateix burguesisme entronitzat precisament per la Revolució...

El moderatisme de molts dels nostres ens haurà fet perdre un avens considerable en la conquesta de Catalunya per al catalanisme d'esquerra. Per de prompte, aqueixa condició burgesa porta anexa una incapacitat per fer causa comú ab el proletarisme, sense'l qual no hi ha victòria possible per als republicans. Ademés, donem armes a l'enemic, y ens planyem de que l'enemic les esgrimeixi contra nosaltres. A cada una d'aquelles febleses dels nostres, podem imaginar, ja per endavant, les brometes y les imprecacions d'El Progreso...

Y ja ho veieu. Estem, ara, perdent els moments més preciosos per a la nostra causa. El lerrouxisme no té ja a Madrid aquella simpatia, aquell apoi que un dia hi trobà; y a Barcelona els repetits cops que ha sofert inicien a la fi la desbandada d'aquell partit anticatalà. Ademés, la seva sortida de la conjunció socialista-republicana ha accentuat encara l'aversion d'en Lerroux y els seus a la causa socialista, causa que mai han sentit... Y a tot això nosaltres hi responem ab escarçalls de jurista-teòleg, y concedint an els nostres adversaris de dreta un vot que ells mai ens concedirien...

Però anem a la qüestió concreta. La processó del Corpus, se diu, es una festa popular de Barcelona. Com ho són totes les solemnitats religioses tradicionals. ¡Si lo tradicional y lo popular són, en aqueix punt, una mateixa cosa, y mai podem acabar ab el tradicionalisme si no apoiem un popularisme nou contra l'antic!

Se diu, com argument maxim, que la banda municipal se va cedir un dia a no sé quina manifestació de caracter republicà, y ara es just que's cedeixi a una manifestació de caracter dretista.

Ah, no! Aquí hi ha una confusió entre coses ben heterogenies. Una processó es un acte de culte; no una manifestació. Lo que hi ha es que'ls clericals han volgut (com feia notar jo en l'article anterior) utilitzar com a manifestacions polítiques (es dir, antipolítiques, per tractar-se d'ells) els actes de culte, a fi de que l'acatament natural dels catòlics a les cerimònies culturals esdevingués acatament de partit, y catolicisme y clericalisme apareguessin com una mateixa cosa.

Però una processó, com acte de culte, es cosa ben distinta d'una manifestació. La prova està en la coacció per la qual s'obliga a tots els ciutadans a descobrirse davant d'ella, convertint la via pública en església, y usurpant la jurisdicció civil y única. En les terres de llibertat la manifestació política es acte lícit per tots els partits; en cambi els actes de culte estan relegats a l'interior dels temples. Així Anglaterra, Fransa, Portugal; en aquesta darrera nació, recentment, hagueren d'esser prohibides les processons, per evitar la coacció fanàtica dels catòlics sobre'ls ciutadans que no's descobrien. A Londres, aleshores del darrer Congrés eucarístic, no's va permetre que s'exhibís l'hostia, en la processó; y així aquesta processó va tenir caracter de desfilada política, y no d'acte cultural.

Tota adhesió de les corporacions polítiques a un acte de culte es una acció en favor dels enemics de la jurisdicció laica, que es la ciutadana; y nosaltres hem de mirar ab viva pena que sia un dels nostres qui en aquest cas voti contra la Ciutat...

GABRIEL ALOMAR

Regeneració y humanitarisme

Fundada sobre la base del sistema mutual en combinació ab el cooperatiu, sense altre propòsit ni més ideal que'l fer de tots els obrers d'Espanya, qualsevulla que siga la seva ocupació y respectant tots els colors polítics, una immensa família de germans, entre els que siguin desconeguts els horrors del pauperisme abandonat a si mateix, la Cooperativa «Los Progresistas Españoles» treballa y lluita, desde sa creació, ab un entusiasme que reclama l'aplaudiment y l'apoi resolt de totes les consciències honrades, principalment d'aquelles que, per sa cultura y nivell intel·lectual, se troben en el cas de dirigir al poble pel camí de la regeneració.

Per a convencer's, no hi ha sinó visitar la nova Cooperativa de consum que aquesta poderosa y benèfica Associació ha establert en el número 547 del carrer de les Cortes; tant en la presentació general de la mateixa com en sos detalls més insignificants, tot s'ha fet allí en benefici del parroquí, de l'associat, y, a cada pas que's dona en l'establiment, s'observa un cuidat exquisit y una preocupació constant per a que resulti agradable al comprador. Afavorint sos interessos: gran economia, que facilita notablement l'adquisició dels menestres per a la vida; netedat refinada, rigorosa observancia dels més moderns y exigents principis de l'higiene; abundancia y excelent qualitat en els articles que allí's vénen: honradesa en la quantitat, facil de comprovar per medi del repés en una balansa automàtica que, a l'efecte, hi ha a l'entrada de l'establiment; profusió de plantes d'adorno, que recrean la mirada; còmodos bancs per a descansar; abundancia d'escupidoras, que eviten el repugnant espectacle de la salivació a terra, y, per ultim, ha sigut desterrada d'allí la mala costum d'entregar desembolicats certs articles nutritius que, com el pa, se sol donar de mà a mà, suada, si no bruta, en detriment de la netedat y de l'estomac del client.

Es veritat que, a fruct d'imparcialitat, tinguerem de senyalar alguns petits defectes en l'organització, dispensables per la rapidesa del procediment, y que'ls directores de la Cooperativa oferiren anar correctint a mesura que els ex-

gis la pràctica. Però, de totes maneres, no seriem justos si no tribuèssim, sens reserva, nostre aplaudiment a l'associació «Los Progresistas Españoles» y si no demanèssim per ella l'apoi de tots els intel·lectuals, a fi de que's vagi escampant entre nosaltres, com ja n'està persuadida l'Europa, de que un dels més eficaços camins per arribar a la completa regeneració de les classes necessitades es el de l'educació y de l'estalvi.

Segueixi sent honrada l'organització que'ns ocupa, y nosaltres, sincers amics del treballador de tots els ordres, estarem sempre al seu costat.

Ab motiu de la festa extraordinaria de la setmana que ve, el proxím número de LA CAMPANA DE GRACIA sortirà el divendres, dia 23.

COM que en el complicadíssim assumpte de la supressió dels Consums tenim interès en fer conèixer al lector tots els criteris que sobre ell venen exposantse, anem avui a reproduir el d'El Socialista, de Madrid, que dirigeix el diputat don Pau Iglesias.

«La aprobación del proyecto—diu el popular setmanari—més ha sido debida a causas de política de bajo vuelo que a un sincero deseo de beneficiar a la masa del país.»

No obstant, segueix dient, «si los Ayuntamientos administran a conciencia los medios sustitativos que se les conceden y organizan sus haciendas debidamente, podran beneficiar a los vecinos respectivos y arrinconar para siempre el sistema de exacción que acaba de ser abolido».

De totes maneres, els resultats de la reforma, acaba dient El Socialista, «no habrán de surtir inmediato efecto», y encara, durant algun temps, els intermediaris «seguirán quedándose entre las uñas con gran parte del beneficio que a los vecinos corresponde».

Per l'autoritat que en aquestes matèries té El Socialista, creiem que les precedents manifestacions mereixen ser conegudes y atentament meditades.

No hi ha manera de fer entrar en raó als habitants de les isles Canaries.

Contrariant els propòsits d'en Canalejas, que voldria dividir en dues aquella província de l'Atlàntic, hi ha una bona part de canaris que's neguen en rodó a acceptar la reforma.

Comprenem l'amargura que'l jefe del Govern ha de sentir al veure ab tant encarnissament combatuda la seva hermosa pensada.

—Teniu!—deu dirse:—Sense sacrificis, ni sang, ni lluita, vaig a augmentar les províncies d'Espanya, afegint-hi una més, y aquets benèits no ho volen...

Sort que l'home deu consolar-se llegint les notícies que, a petites dosis, li envien cada dues o tres hores els nostres representants a Larache y a Alcázarquivir...

A Valladolid s'ha celebrat aquets dies una reunió magna, per a demanar al Govern... ¿No dirien què?

Que dicti algunes mides que impedeixin la baixa del preu del blat.

No arriben a dir clarament que lo que ells busquen es que'l pa vagi car, però pel cas es lo mateix.

Pera que'l pa surti a baix preu es precís que'l blat vagi barato.

Y això es lo que a Valladolid, centre dels grans acaparadors del blat d'Espanya, no volen de cap manera.

¡Cors d'àngel!

Després de la reunió en que tan caritatiu desitg s'ha posat de manifest, es d'esperar que'ls blaters de Valladolid ne celebraran aviat un'altra, en la qual podrà discutirse aquest tema:

«Del insoportable egoísmo catalán.»

«Admiróse un portugués de ver que en su tierna infancia todos los niños en Francia supiesen hablar francés...»

El senyor Canalejas no s'explica com es que a Suïssa, una de les nacions més petites d'Europa, el turisme li fa guanyar 1.500 milions de pessetes a l'any, mentres que a Espanya, que es dotze vegades més gran, escassament n'hi produeix 25.

¿Això l'extranya a don Josep?...

L'explicació es senzillíssima.

Tot se deu a les mateixes causes que fan que les noies maques, netes y aixerrides trobin facilment casador, y les lletges, tontes y deixades se quedin solteres.

No s'hi trenqui pas el cap, senyor Canalejas.

Es això y res més que això.

A Madrid, no fa gaires dies, va ensorrar-se el convent de les Carmelites.

Si la desgracia hagués corregut a un establiment lliberal, els catòlics dirien que es un castic del cel per lo de la Llei d'associacions.

Ara, què diran?

Ells sempre troben un desllorigador, per això...

Ara diran que es obra del Diable, que té bo ab en Canalejas.

Tant mateix, això del Moro

sembla que's va embolicant...

Ai, don Dalmacio, les figues,

que cares que's posaran!

Els pessets del requeté segueixen ab la mania d'organisar aplecs.

Ara'n preparen un altre a Terrassa.

Diu que esperen que s'acabin les vagues de teixidors per a celebrar-lo.

Ja se'ls veu l'intenció.

Ells volen que'ls teixidors treballin, pera, quan arribi l'hora, poder fer uns quants sets al panyo.

Les dones que tot el dia estan en cert siti, es perquè'ls seus marits no fan cas d'elles. Busquen predicador a fóra perquè no'n tenen a casa.—M. de Unamuno.

L'Italia clerical y aristocràtica al segle XVIII, vista per un personatge francès : : :

Costums venecians

(Continuació.)

Y lo pitjor es que m'hauré de separar de les meves estimades Ancilla, Camilla, Fantolletta, Zulietta, Angioletta, Catina, Spina, Agatina, y cent mil altres coses acabades en a, més boniques les unes que les altres...

No crec que les fades ni els àngels puguin formar, ab els dèu dita, dugues tan belles criatures com són la Zulietta y l'Ancilla. En Lacrme està molt engrescat ab la primera, y jo ab la segona, d'ensà que la vaig veure un dia disfressada de Venus de Médicia, y tan perfecta com l'estatua, absolutament. Passa, ab raó, per la més bella dona de tot Italia.

El nostre embaixador me sembla que's mor de ganes de ser amic de la primera; y el de Nàpols me sembla que ja ho es, y molt, de la segona.

En cap lloc del món més que aquí's pot veure lo que he vist jo: un home, ministre y sacerdot, en un espectacle public, a la presència de quatre mil persones, bromejant de finestra a finestra ab la més famosa murranga d'una ciutat, y fentse donar co-pets de vano al nas.

¿No ho saben que li vaig treure, un dia, an aquesta princesa, un punyal de la butxaca? Me volia donar a entendre que, per raons de professió, tenia el dret de portarlo, a fi de mantenir el bon ordre a la casa.

No'm sorprèn tant, d'ensà que he sapigut que les monges ne porten, y que m'han contat que una abadesa, avui viva, se baté a ganivetades ab una altra senyora, per l'abate de Pomponne. L'aventura va fer soroll perquè no va esser al convent.

III

VETLLES BOLONYESES

Bolonia està plena de belles iglésies y de bells edificis privats, dels que us podré dir quatre mots després que us hagi donat una idea general de la ciutat. Està tota construïda, lo mateix que Padua, ab portics, y la gent d'a peu va quasi sempre a cobert. Però per comptes dels porxos infames que a Padua hi ha, aquí tenim carrers amples y llargs, vorejats a banda y banda ab portics de volta, alts y aguantantse, fins a perdre's de vista, ab columnes de tota mena d'ordres y ab pilans quadrats...

Com si no n'hi hagués prou ab posar portics a tota la ciutat, n'han alsat un a fóra, que d'una porta va fins al cim d'una montanya a trobar una iglésia freqüentada per la devoció... Allí aont el portic acaba s'hi guarda la veritable Mare de Deu, pintada, segons m'han dit, per Sant Lluc. A Italia n'hi ha més de cent, de Mares de Deu així,

però asseguren que aquesta es la bona. Una vegada a l'any la porten solemniament en processó a Bolonia. En Misson preté que, si no li portessin, se n'hi vindria tota sola; a mi'm costa una mica de creureho.

Endemés, la gent de la terra no serà del meu parer, ja que han alsat tota aqueixa edificació per a que ella pugui venir ab més comoditat,—o be han pensat no més que en la comoditat de la processó,—lo cert es que ab una o altra intenció s'han gastat una borrarxada de diners. No ensenyen la Madonna sinó molt dificilment. Pera gosar d'aquesta ditxa hem tingut de fer correr que havien vingut exultantment en peregrinació. Està tota tapada ab ventalles forades de vellut; a més, queda una cortina, y a la cortina hi ha un forat ab vidre pel que se la veu pintada en fusta. Lo pitjor es que està detestablement pintada, y qu'es molt lletja. La veritat: tinc massa devoció per a creure que allò sigui el veritable retrat de la Verge. Si no m'erro, els hauria anat més be a la Mare de Den y a Sant Lluc honrant an aquet ab una Verge de Raffaello; perquè no hi he trobat pas ni un borrall de la sublimitat que'l R. P. Labat exalta en quaranta pàgines.

Les coses principals de la Piazza Major son:

Primer. Montanyes de cebes blanques, tan altes com els Pirineus. Aquí s'hi fa gran negoci; però no sé si arriba al que's fa a Gènova ab els bolets per Espanya, que puja anyalment a 800.000 lliures (franceses).

Segon. El palau public, residència del cardenal Spinola, llegat. Aquesta Eminència

es una de les belles figures que he vistes en ma vida. Té la pretensió d'esser Papa un dia; y si l'Esperit Sant fos femella, no'm costaria gens creure que li donaria la preferència...

Tercer. El palau vell, alsat per servir de reclusió a Enzo, rei de Sardenya y fill natural de l'emperador Frederic, el que anava a portar auxili als de Modena quan aquella célebre guerra que's feia per una galleda..., y va caure presoner dels de Bolonia. La presó durà vintidós anys; fins que's va morir. Y després, per a consolarlo, li feren uns funerals magnífics, y un epitafi, encara més magnífic, que's pot veure a Sant Dominico...

Les dones són excessivament aixerrides; com a maques, passadores, y molt més que coquetes; plenes de gracia; eabentes de cor llurs bons poetes italians, y parlant francès quasi totes. Citen a Molière y a Racine, canten cançonetes, juren pel diable y no hi crenen gaire. Tenen una costum que'm sembla la millor y més còmoda del món: la d'ajuntarse cada vespre en una sala destinada no més qu'an aquest objecte, y que no es de ningú. Així ningú té els amoinos ni la feina de ferne els honors. A la casa no hi ha més que'ls criats, a soldada, que cuinen a donar lo que's necessita.

Allí s'hi fa lo que a cada un li agrada més; tan si's vol xerrotejar ab l'ament, com si's vol cantar, ballar, pendre café o jugar. La primera y la darrera d'aqueixes ocupacions són les que he vist més sovint practicades. Quan s'ha perdut,—lo que, ordinariament, puja de cinquanta sous a un escudet,—seria una insigne grolleria pagar al qui els ha

SITGES, 9 de juny.

Es tan gros y tan esgarriós lo que està passant en aquesta vila referent a moralitat y perversió de costums, que fins el regidor senyor Llauredó, que per cert no es, ni molt menys, cap Sant Lluís Gonsaga, se n'ha escruixit y escandalitzat, y s'ha cregut en el cas d'exposar, en sessió pública, els vergonyosos fets per demés immorals y escandalosos que diàriament tenen lloc en els arrabals de la població a entrada de foc y primeres hores de la nit, y dels quals ne són actors una colla de satírs irreverents, més dignes de portar un ventall al ventre que no pas de vestir calces.

Y no es pas que'l nostre pare d'ànimes no s'esgargamelli be prou anatematizant el pecat d'escandol; però ni les prèdiques, ni les severes amonestacions del senyor fiscal, tan gelós del carrec que desempeña, ni les mides gubernatives que diuen ha adoptat l'Arcaldia sembla hagin lograt, per lo que's veu, fer caure de vergonya la cara d'aquets degenerats emporquits, fornicaris de mena, que a despit de les esmentades autoritats, si tal nom mereixen, sembla talmunt que estiguin empenyats en convertir aquesta posturera y joganera vila de Sitges en una nova Pentàpolis.

No deixarem de petje aquesta tan important qüestió, y desde ara fem public que, de persistir dites autoritats en sa ineptitud y deixadesa, de no haverhi una radical esmena en aquest intolerable estat de coses, farem pública una relació o llista ab els noms de tots aquets bretols, per escarment dels mateixos y saludable exemple dels demés.

GIRONA, 13 de juny.

Dies passats se donà l'ordre de tancar totes les escoles de la ciutat, tant públiques com privades, a causa del sarampió, que, desgraciadament, ja havia aportat alguna baixa.

A pesar de quedar sens retribucions, els mestres acataren l'ordre, y van complir estrictament lo que se'ls manà.

Mentres els uns compleixen, els altres se'n riuen de l'ordre y del que l'ha donada, puig hi ha unes *siervas del Señor* que diuen: «Com ho fariem nosaltres pera menjar, si no tinguéssim classe?» Y perquè no se'ls descobreixi, fan sortir les alumnes de dues en dues y distanciades.

Senyors de la Junta local de sanitat: ¿hi ha un reglament apart pera aquestes *esposes de Cristo*?

Paperets

Mirant del Congrés la porta, ahir deia en Canalejas:

—¿Quin dia podré tancar la porta de les meves penes?

No ho creguen si senti dir que no hi ha alegria a Espanya: aquí no està trist ningú. Repareuho, ¡fins l'ou balla!

—Ara he palpat els gegants. Són vuidts, ¡vuidts!... Ho sé de cert. —Es el mal dels gegants nostres: molta planta... y a dins, res.

Sempre que senten dir: Àfrica, les mares obren els ulls y els passen per la costa ab dolorosa inquietut.

—Han suprimit els Consums, però...

—Bo! ¿Ja hi ha un però? —Però en lloc seu hi han posat tres noves contribucions.

—¿Sents?... Ara passen les trampes.

—Veiam si conec al mano que... ¡Caramba!... ¿No les toca cap regidor?... Sí que es raro!...

Un francès y un espanyol varen anà a robar figues; el francès, vinga menjarne; l'espanyol, vinga cullirne.

El Parlament que ara actúa ¿què'ns haurà donat, quan plegui? Un feix de bonics discursos, sis pagos nous y un emprèstit.

De la llei d'Associacions no se'n sab ni una paraula: uns creuen que no està bona; altres, que ja es enterrada.

—Vinc de dà un tom pel nord d'Àfrica. —Explicansho tot, ¿què has vist? —Una infinitat de coses que... res; que no's poden dir.

C. GUMÀ

Lo que hi ha de positiu

EN Canalejas està aquets dies que no hi veu de content. L'home considera l'aprovació del projecte de supressió dels Consums com la seva més gran victòria, y en el comble de l'orgull y de la satisfacció personals, dedica totes les hores del dia a rebre les felicitacions y l'encoratjament dels seus parcials, que aprofiten l'oportunitat de rendir homenatge al quefe, pera, de passada, cantar un *trágala* als conservadors.

Més que'l propi talent y que les seves dots de governant, pot dirse que es la fortuna boja la que vetlla per en Canalejas. Pera donar més importància a la seva obra, pera arrodonir millor l'èxit sorollós ab que acaba de coronar la seva gesta presidencial, se diu si s'han ajuntat ja alguns elements de marcada significació maurista, iniciant els comensos d'una conjura, a fi de lograr que'ls vots obtinguts a viva forsa en el Senat no li fassin cap profit.

Sembla que'ls conspiradors obren sota la direcció d'en La Cierva en persona, y que aquest no pot avenirse ab l'idea de que en Canalejas hagi triomfat del seu proposit. En La Cierva té males joguines. Assaguen els iniciats en aquesta política de baixa mà y d'entre bastidors que l'home compta per endavant als confortat

y l'adhesió d'alguns amics, als quals ha plantejat la necessitat d'empendre contra el ministeri una guerra a mort com mai encara s'hagi vist. Se diu també que figuren, entre els més directament compromesos, alguns diputats d'entre els de més relleu, tals com el marquès de Figueroa y el cèlebre Crespo Azorín.

En Maura no s'ha pronunciat contra el complot. Per més que públicament aconsellés als seus que donessin el vot al Govern, tot fa suposar que juga aquest cop ab dos jocs de cartes, y que desfà privadament lo que en public aconsella.

Aquesta tasca de capitanejar una intriga correspon de dret an en La Cierva, el carrec entra, per lo repulsiu, en les seves aptituds. La política de carreró y de matonisme ha sigut sempre la característica del lloctinent d'en Maura, que sapigué valdre's del poder pera enlairar la delació y l'atestat policíac a la categoria de ressort governatiu. Home petit per tots conceptes, d'una estructura moral especialíssima, ningú com ell endevinà la manera de donar a l'assassinat l'apariencia de legalitat. En La Cierva no trobarà en la seva vida emplen millor que'l de romandre pels passadissos del Congrés teixint conspiracions y emboscades, bastint paranys y conflagracions pera precipitar la caiguda de l'enemic.

D'esser en Canalejas de la fusta dels bons governants, d'haver sabut ferse ab les simpaties populars, cap altra ocasió millor que aquesta pera desemmascarar als eternals enemics del poble, pertorbadors sistemàtics de la pública tranquil·litat, que viuen no més d'apilotar odis y ambicions, explotant la concupiscencia dels destructors de tota reforma de caracter progressiu.

Això sí. Díficil es que, pera defensarse de les escameses dels qui a sang y a foc se disposen a combatre'l, fassi en Canalejas lo més mínim. Pera mantenir a ratlla als seus perseguidors hauria de comptar primerament ab la confiança de l'opinió, y aquesta sab de sobres que l'odi y l'antipatia que lliberals y conservadors els uns als altres se professen obeeixen pura y exclusivament a diferencies de caracter personal. Sab també que les reformes implantables—contanhi y tot la supressió de l'impost de Consums—altra cosa no signifiquen, al cap d'avall, que una serie de cataplasmes a proposit pera *anar tirant*, bons més aviat pera comprometre tota innovació verament progressiva que un govern sortit del poble intenti de bona fe el dia de demà.

Deduim del fet de que en La Cierva s'hagi donat tanta pressa a aplegar les forces conservadores pera atiarles contra d'en Canalejas, la conseqüència de que no tardarem en veure com les recents escaramusses del Senat se reproduïxen fins a l'infinit. Més o menys encobertament procuraran els amics d'en Maura donar nous y més fondos disgustos an en Canalejas. Aparentant una energia de la que està molt lluny de disposar, treurà aquest el sant-cristo gros, y, a l'igual que ara ho havem fet, tindrem els republicans ocasió de divertirnos tot llegint les peripecies d'aquesta lluita per la menjadora.

Per lo demés, podem estar tranquils. Els torneigs oratoris acabaran, com sempre, en castells de foc. Molt fum, molta pólvora gastada pera fer soroll, uns quants dibuixos pera engrescar als babaus, y al cap d'avall res que valgui la pena de'esser recordat. Vensut o ven-

cedor en aquesta lluita que en Canalejas sosté ab els seus contraris, sabem tots que'l projecte de supressió dels Consums es un mirallet pera cassar aloses. Molta xerrameca, molt enrenou y molt oripell per fóra. De positiu, de practic, de beneficiós, ni tant aixís.

A l'hora que'l resultat de la votació recaiguda en el projecte, ens ha arribat la nova tarifa de l'impost d'inquilinat. Lo probable es que'ns passem anys y panys sense tocar les ventatges d'una reforma que ha portat tant d'aldarull. En cambi, ja veuran com l'aument que en concepte d'habitació a cada espanyol li toca satisfer trigarà en cobrarse menys encara de lo que molts se pensen.

Y el sacrifici que aquest nou impost comporta no'l compensen totes les baralles entre lliberals y conservadors, esclaus uns y altres d'un regisme incompatible ab tota idea de Progrés y de Llibertat.

BAC DE RODA

Poques ganes

EM alabat degudament el cop al clau que ha donat en Canalejas al suprimir l'odiós impost de consums, però hem de seguir criticant els molts cops a la ferradura que segueix donant el distingit home public en tots els demés afers encomanats a la seva direcció, y molt especialment en la qüestió religiosa.

Fins ara tota l'acció anticlerical d'en Canalejas s'ha limitat al joc infantil d'arreglenar paraules. Moltes energies als llavis, però molta peresa en treure's les mans de les butxaques. Moltes promeses y pocs fets, com si en la qüestió religiosa volgués compensar la falta de ganes o la sobra de trabes ab l'abundor de propòsits.

Tenia coses a la mà que sense negociacions ab Roma haguera pogut fer y eren de capital importància: la secularisació dels cementiris, per exemple. Doncs, això, senzill y de verader efecte contra el clericalisme, no ha gosat ferho en Canalejas, y en cambi entreté a la gent ab el projecte d'associacions que sembla redactat d'acord ab Roma.

Acaba de donar al flamant projecte de Llei d'associacions un aspecte de verdadera camamala la còmica informació oberta, a la que acudeixen d'*ofici*, de tot arreu d'Espanya, els representants de les associacions reaccionaries. Fixemnos en els arguments que adueixen els informants y veurem que són tallats per un mateix patró. L'opinió es de per riure y ha de servir tan sols pera anar tirant y guanyant temps fins a veure si els assumptes del Marroc se compliquen y cau en Canalejas o al cap d'avall s'aprova una Llei que regula la vida de les associacions religioses ilegalment establertes, en lloc d'expulsarles d'Espanya, havent lograt encara tirar tanta aigua al vi, que a la famosa Llei no li quedarà ni un grau d'esperit anticlerical.

Deixem degudament registrada aquesta conducta de l'indecís quefe del partit lliberal pera

gnanyat. Els criats s'ho apunten, y al cap de dos dies ns presenten el compte de l'avant-vetlla.

Quan no anem allí en Sainte Palaye y jo, ens en anem a passar el vespre ab el cardenal-arquebisbe Lambertini; bon home, d'allò més senzillot, que'ns reb tot sol, y ens conta coses divertides de mosses y de la cort de Roma. He posat eament en arxivarne unes quantes a la memoria, que'm serviran quan vingui a tom. Lo que li agrada més es contar-me o saberne del senyor regent y del seu confident, el cardenal Dubois. ¡Be me'n din de vegades: «Parlate un poco di questo cardinale del Boscol!» Jo ja li he dit tot lo que sabia d'ell, y he vuidat el cul del sac. La seva conversa's fa molt agradable. Es home espirotós, alegríssim, y que té lletres; propens a servir-se, en la conjuminació de les frases, de certes particules expletives poc cardenalícies. En lo que se sembla, com en totes les altres coses, an el difunt cardenal Le Camus; essent, peldemés, de costums excelentes, molt caritatiu, y donat assiduament als seus devers d'arquebisbe.

Mes el primer y més essencial dels devers es d'anar tres vegades a la setmana a l'Opera. L'Opera no es aquí. De segur que no hi aniria ningú; faria massa menestral. La tenen en un poblet, a quatre llegües de ciutat, y es de bon tò arribarhi ab exactitud... Es, potser, l'única òpera que hi ha ara a Italia, aont no se'n fan gaires més que pel Carnaval...

Les dames s'hi posen ab tota comoditat, enrahonen o, més ben dit, criden, durant la funció, de l'una llotja a la del davant; s'alseen dretes, piquen de mans ab forsa

crits de *bravol, bravol*. Els homes són més moderats; quan s'acaba l'acte, y els ha agradat, se contenten ab udolar fins que's comensa de cap y de non... Ab tot y ab això, les obrespies no's deixen de banda; y cada vegada he vist a la senyora Marsigli com venia a l'Opera a passar la safata pera fer llum a la parroquia.

IV

A TOSCANA

Florença

Per més que la reputació dels florentins no sigui massa bona en lo que pertoca a les senyores, no s'ha de creure que les males practiques siguin tan universalment adoptades que no s'hi trobi un just, a Israel.

Sigui perquè's comensa a regoneixer el perjudici de la preocupació tan fomentada, sigui perquè el sexe bell hi posa tota la bona voluntat, el cas es que veig a les dames bastant festejades. A més, l'amor antisic no es tolerat com potser us imagineu; ja que, sense parlar de la butlla d'Adrià, que mana lo contrari, regeix aquí una llei extricta que prohibeix lo altre, ab pena de deu sous de multa als qui siguin agafats pecant. Mentres no's trobi—diu la llei—que ho hagin fet per la salut.

Una republiqueta

El palau de la República, a Lucca, seria

molt gran y majestuós si estés no més que mitg acabat. Y si ho estés del tot, hi cabria a dins l'Estat...

A Sant Martí, un portal gòtic, curiós de tant dolent. Un altre de més dolent a la catedral, que per dintre es fosca, ab alguns matiseos, més que un forn... A l'esquerra de la nau hi ha una capella, o, millor, una iglésia isolada, y al bell mitg de l'iglésia tenen el famós Crist, que'n diuen el *Santo Volto*, o *Volto Santo*, esculpit pels angels segons dibuix d'en Nicodemus; qui era tan malfactor com mal pintor era Sant Lluç. El Crist va vestit com un senyor, ab corona de pedreria.

No vull ometre el dirvos que he anat, al vespre, a la comedia, y que tot estava ple, fins de senyores. Me deixà sorprès la catàstrofe de l'obra, que era un gran foc d'artifici escampat per la sala, passant per teles pintades y per les llotges; sense que fes por a ningú més que a mi l'execució d'aquell foc en un lloc tan perillós, ni la pluja inflamada que queia a bots y a barrals. Deixant de banda el perill, m'ha semblat el foc d'artifici més bonic que he vist fora de Fransa.

Noteu que'ls jesuïtes no s'hi han pogut ficar mai, a Lucca, per molts medis que han empleat;—que'ls quatre massers, o agutzils, de l'Estat porten mitja blanca a l'una cama y vermella a l'altra;—que he vist al palau una guardia suïssa que, quan passa el Senat, s'arreglera no més que a l'un costat, perquè no són prous pera posarse a banda y banda;—que ningú hi porta espasa, y que's priva de portarla als estrangers al cap de

tres dies;—que la República (respectable, ab tot y la meua brometa, perquè ho se sempre tot Estat petit que sab aguantarse), es protegida de l'emperador, quina efígie's posa a les monedes alternant ab el *Volto Santo*;—y, finalment, que als Agustins hi ha un foradet que va fins a l'infern, pel qual fou engolit aquell miserable soldat que pegava a la Verge Maria, y quina historia dona en Misson.

Jo he sondat el forat ab un pal y no li he trobat més d'una cana de fondaria. Corprès de veure'm tan prop d'aquella paorosa demora vaig apretar a correr tot dret fins a Pisa...

V

LA CORT DE NÁPOLS

El palau del rei es, a Nàpols, la sola pesa arquitectural que tingui merit veritable. Si encara durés el meu diari, quins detalls y quina cridoria dels admirables quadros de la casa Farnesio que hi han portat! Però es el cas que aquets barbes espanyols, que jo miro com als gots moderns, no s'han acontentat estripantlos, quan els arrencaven del palau de Parma, sinó que'ls han deixat tres anys entafurats en una escala fosca ont tot hom hi anava a pixar. Sí, senyor, sí: la gent se pixava contra el Guido y contra el Correggio...

Judiqueu quin dolor a tan funestes novel·les!

(Seguirà.)

Els rigodons d'Àfrica

¿Com acabarà aquet ball?

justificar la nostra desconfiansa en la seva obra, y no diem en les seves intencions perquè podria ser que en Canalejas estés, com l'infern, empedrat de bones intencions; però a Espanya, país que sembla regit constitucionalment, mana qui mana.

JEPH DE JESPU

REPICS

ELEGRAMA de Sevilla:

«S'ha tancat la Casa del Pueblo, administrada pels lerrouxistes. Ha deixat moltíssimes trampes.»

De modo que, en aquesta darrera temporada, ja tenim:

El conveni de la cal, el guix y el ciment. El tarugo de les aigües de don Gonzalo. Y les trampes de la Casa del Pueblo, de Sevilla.

Com pot veure el curiós lector, la fulla de serveis del lerrouxisme va omplintse depressa. Ara, com a mida de precaució, posarem fi an aquesta llisteta ab l'advertència de costum: *Se continuará.*

En virtut de les reformes que van a introduir-se en la llei electoral italiana, els diputats de la terra del Dante y d'en Mascagni, cobraran, en lo successiu, sis mil liras cada any.

¡Alsa, salero! ¡Sis mil liras per barba! Ara sí que'ls diputats sonaran be.

¡Olé ya!

Llegim, sense sorprendre'ns: «L'Ajuntament de Santoña ha acordat subvencionar ab 4.000 pessetes la corrida de toros que en aquella localitat ha de celebrarse el dia 8 de Setembre.»

Molt bel... Una cosa voldriem saber, ara. ¿Com està l'Ajuntament de Santoña respecte a obligacions de primera ensenyansa? ¿Els deu gaires diners als mestres?

Decididament, el projecte de llei d'Associacions, aqueixa llei que tanta saragata amenaça promoure, no's discutirà al Parlament fins a darrers d'any.

—L'època de les castanyes y els bolets— pensarà, somrient, el lector.

En efecte; aquella es l'època de les castanyes y els bolets.

Però també es la de les neules.

El celebrat novelista don Ramon del Valle-Inclán,

ese gran don Ramón de las barbas de chivo, que li diu en Rubén Darío, es un tradicionalista dels del morro fort, a pesar de ser un notable escriptor.

Doncs aquet senyor ara's troba entre nosaltres ab l'intent d'assistir als ensaigs de la seva tragedia *Voces de gesta*, que s'estrena a Novetats.

Aquets carlinots no acaben mai les agalles: Fa quatre dies, un drama a Sant Feliu; ara, una tragedia a Barcelona.

D'un telegrama de provincies.

«En Cierva ha sigut estrepitosament xiulat a Oviedo.»

Val a dir, per això, que per cada xiulet que li dedicaren duia l'home, en compensació, quatre civils d'escolta.

Y es que'l petit dictador continia tenint molta por.

Una por ciervall!

El professor naturalista don Odón de Buen ha regressat del seu viatge a Roma.

D'aquet sí que's pot ben dir per endavant allò de: «Ha anat a Roma y no ha vist al papa».

Ni al papa ni als cardenals, perquè ell, ab aquesta classe d'exemplars zoològics no s'hi fa.

Encara que gasta Aquarium y colecciona crancs y escarabatets de tota mena.

Era d'esperar.

Els informes a la projectada Llei d'associacions han promogut un formidable escandol seguit d'una pluja de bofetades.

A l'enterarse'n dos veïns de la Bonanova exclamaven:

—El pare Estebanell, que es a Madrid, també s'hi devia trobar...

—Té raó!... El nostre mossén Pollastre, com devia «echar el gallo»!

Demà, el senyor Laguarda en persona celebrará la missa inaugural de la cripta del Tibidabo, oficiant ab un calzer regalo de Pio X, enviat expressament de Roma.

Lo qual vol venir a significar, expressat en vulgarissims termes:

El Sant Pare ha pagat una copa al bisbe de Barcelona.

Un lladregot s'agenolla als peus d'un confessor y, tot resant el pare-nostre, pispa el rellotge del confessor.

—Pare, m'confesso d'haver comès un robo.

¿Què haig de fer?

—Lo primer que has de fer, fill meu, es tornar lo robat.

—Doncs, tingui..., pari la mà.

—No; a mi no m'has de donar res.

—Ai, pare!... Y si la persona robada no vol que li torni?

—Ah, aleshores, pitjor per ella... Estas en el teu dret de quedarho.

Entre companys:

—La meua memoria? Es prodigiosa!... Mai més se m'oblida, una cosa, quan la tinc al cap.

—Aixís, doncs, ja't deus enrecordar que't vaig deixar cinc duros...

—Be, home; aquells cinc no'ls tinc al cap, sinó a la butxaca.

Al cèlebre Piron se li va presentar, un dia, un Viura d'aquells temps, ab una carpeta de versos inèdits.

—Quins li semblen millors?—preguntà el jove impertinent al gran humorista quan aquet no estava encara a la meitat de la lectura.

—Y en Piron li va respondre:

—Els millors són, de segur, els que encara no he llegit.

Entre marit y muller, abans d'empendre un llarg viatge:

—Ah, sí, sí, noi... Pera anar ont anem me precisen, al menos, deu trajos de moda.

—Massa gasto, nena... No pot ser...

—Quan se té una dona, es necessari vestirla.

—Està be, però, quan se té un marit, es necessari no despullarlo.

CORRESPONDENCIA

Cavallers: T. V.: Potser anirà, però escursada.

—J. Torrent Ciurana: No m'he atrevit ni a llegirho. Si això es una novel·la!...—J. Z.: Ja li publicarem, ja, si no fos tan defectuosa de forma ni resultés tan llarga.—Joan Tirbosa: No'ns acaba d'agradar pel motiu que li diré: Aquet cognom *Llencoses* ens ha semblat molt artificios.

—B. C. R.: Vostè mateix ho diu, y té molta raó: «Quan un home està de pega...» Compris un gato de la suerte, cregu'm.—T. V.: La de la setmana passada va rebre's una mica tard. Avui aquest assumpte resultaria un bon xic extemporani.—S. F. (Torre de Claramunt): Vetaquí una cosa que, sense l'intenció perversa, no tindria gens de gracia, y ab aquesta intenció no es prudent publicarlo, per delicadíssims motius que, segurament, estaran a l'alcans del seu clar judici.—Joan Termes Piera: La prosa ens costa sempre molt d'enquibir. Y quan la prosa que se'n envia es de les condicions de la rebuda, aleshores encara se'n fa més difícil.